

PLANNING

Presentatie: Geertje De Ceuleneer

9.15 – 09.45	<i>Onthaal met koffie</i>	Foyer
09.45 – 10.00	Verwelkoming	Concertzaal
10.00 – 10.15	Een verrassende kijk op inclusie Paul Bottelberghs (Ambrosia's Tafel)	Concertzaal
10.15 – 11.00	Een blik over de grens Barry Ginley (V&A Museum) + Marcus Weisen (MLA) (UK)	Concertzaal
11.00 – 11.30	<i>Pauze</i>	Foyer
11.30 – 12.00	Artistiek intermezzo Boekpresentatie Prinses Waarom (Handicum)	Concertzaal
12.00 – 12.45	Aperitiefgesprekken	Concertzaal / Foyer
13.00 – 13.45	<i>Lunch</i> in de cafetaria van de Koninklijke Bibliotheek, Kunstberg	
14.00 – 15.00	Eerste keuzesessie	
	1. Toegankelijkheid en cultuur hand in hand	Auditorium
	2. De weerklank van beweging	Eduurimte
	3. Literatuur voor bijzondere lezers/inclusie een evidente keuze	Minizaal
	4. Tast toe! Rondleiding voor personen met een visuele handicap	Museum
	5. Bezet. Een sociaal-artistiek project van Wit.h vzw	+ 1 Expozaal
	6. Proeven van Cultuur	Concertzaal
15.00 – 15.30	<i>Pauze</i>	Foyer
15.30 – 16.30	Tweede keuzesessie	
	7. Audiodescriptie: de wereld verruimen	Auditorium
	8. De weerklank van beweging	Minizaal
	9. Luisterogen en Museum op Maat – Gebarentaal	Concertzaal
	10. Muziek beleven. Rondleiding personen met een verstandelijke handicap.	Museum
	11. Workshop Prinses Waarom	Eduurimte
	12. Bezet. Een sociaal-artistiek project van Wit.h vzw	+ 1 Expozaal
16.30 – 17.00	Voorstelling 'Toegankelijkheidsscreening' Afsluitend gesprek	Concertzaal
17.00 – 18.00	<i>Receptie</i>	Onthaal

PROGRAMMA

Een verrassende kijk op inclusie: Ambrosia's Tafel

Ambrosia's tafel is een vzw die werkt rond multimediale geletterdheid. Voor ons betekent dit in de eerste plaats dat iedereen de kans krijgt om zichzelf te uiten aan de hand van het medium van zijn keuze. Daarbij vertrekt Ambrosia's tafel vanuit de sterkte van de ander, en dan blijkt telkens dat iedereen in staat is om perfect duidelijk te maken wat hij denkt en voelt.

Keynote: Een blik over de grens: Barry Ginley en Marcus Weisen (UK)

In 1995 reeds werd de Disability Discrimination Act voorgesteld in Groot-Brittannië waarmee openbare instellingen werden aangespoord om hun toegankelijkheid te verhogen en meer rekening te houden met personen met een handicap.

Marcus Weisen was o.a. beleidsadviseur bij het steunpunt voor erfgoed MLA (Museum, Libraries and Archives Council). Hij was er verantwoordelijk voor de implementering van de Act binnen de erfgoedsector.

Barry Ginley is hoofd van het departement 'Disability and Social inclusion' van het Victoria & Albert Museum (Londen). Beide zullen vanuit hun invalshoek toelichten hoe de Act ingang vond in de culturele sector en welke initiatieven er genomen werden.

Artistiek intermezzo: Prinses Waarom

Handicum is een vormingsorganisatie die zich richt naar mensen met een handicap en de personen rondom hen. Op die manier willen ze meebouwen aan een inclusieve maatschappij waar persoonlijke diversiteit gewaardeerd wordt. Vanuit deze visie ging Handicum in 2007 van start met project 'Prinses Waarom'. Een verteller, verschillende tekenaars en muzikanten met en zonder verstandelijke beperking ontwierpen samen een prentenboek met CD voor jonge kinderen.

EERSTE RONDE – KEUZESESSIES 1 - 6

Sessie 1. Toegankelijkheid en Cultuur hand in hand

Wat: vorming

Intro geeft organisatoren advies over de toegankelijkheid van hun evenement (muziekfestivals, sport-, indoor- en evenementen allerhande) voor personen met een handicap. Concreet wordt rekening gehouden met mensen met een fysieke, auditieve, visuele of verstandelijke beperking en met personen met autisme. Tijdens de workshop leren de deelnemers hoe een culturele voorstelling toegankelijk gemaakt kan worden voor mensen met een handicap. Diverse aandachtspunten en methodieken / hulpmiddelen komen daarbij aan bod (ringleiding, voelstoelen, audiodescriptie, aanwezigheid van Tolken Vlaamse Gebarentaal, etc.) en worden ter plekke geïllustreerd. Bijkomend wordt geschetst wie de relevante actoren in het Vlaamse toegankelijkheidsveld zijn en welke rol zij spelen.

Door: Bart Parmentier (Intro)

Locatie: Auditorium

Sessie 2. De weerklank van beweging. Een introductie in dans met en door personen met een handicap

Wat: workshop deel 1

Een dansles met en door personen met een verstandelijke en/of fysieke handicap, gebaseerd op simpele bewegingsopdrachten. Eigenheid en plezier staan centraal. Dans als bewegings-, expressie- en communicatievorm, omdat het lichaam soms meer vertelt dan woorden. Let wel, deze sessie duurt de ganse namiddag. In de tweede ronde kiest u dus voor De weerklank van beweging (nr. 8).

Danservaring niet nodig!

Door: Nienke Reehorst (danseres bij o.a. Ultima Vez)

Locatie: Eduruimte

Sessie 3. literatuur voor bijzondere lezers/inclusie een evidente keuze

Wat: praktijkvoorbeeld

Passa Porta Festival is een tweejaarlijks Brussels literatuurfestival. Het festival volgt de 'filosofie' van Passa Porta. Openheid, uitwisseling en dialoog zijn kernwoorden. Het Festival wil ook een heel verscheiden publiek aantrekken. In 2007 werd een heus literair parcours uitgetekend voor blinden en slechtzienden en voor doven en slechthorenden.

Artforum is een kunstenorganisatie die kinderen, jongeren en jonge kunstenaars in contact brengt met kunst vanuit het geloof dat kunst en cultuur verrijkt en verruimt. Speciale aandacht gaat uit naar diversiteit en inclusie. Hai-Chay Jiang is inclusiemedewerker en begeleidde o.a. de inclusieve dansproductie Motor-Ik, met zowel ervaren dansers als dansers met een fysieke handicap.

Door: Nathalie Goethals (Passa Porta) en Hai Chay Jiang (Passa Porta en Artforum)

Locatie: Minizaal

Sessie 4. Tast toe! Rondleiding voor personen met een visuele handicap.

Wat: rondleiding

De educatieve dienst van het Muziekinstrumentenmuseum heeft een specifiek aanbod voor personen met een visuele handicap. Die rondleidingen en museumateliers worden aangepast aan de specifieke noden en wensen van de groep.

Tijdens dat atelier krijgen mensen de kans om de instrumenten te betasten en te luisteren naar muziekfragmenten die speciaal voor dit doel werden gekozen.

Door: Greet Wuyts (Muziekinstrumentenmuseum)

Locatie: Museum

Sessie 5. Bezet. Een sociaal-artistiek project van Wit.h vzw

Wat: presentatie / tentoonstelling

Bezet is een 'sociaalartistiek' project van Wit.h vzw waarin kunstenaars met een verstandelijke beperking samen met kunstenaars uit het 'reguliere' circuit een confrontatie aangaan met het publiek. Van april tot half juni '08 werkten tal van kunstenaars uit diverse disciplines samen in een voormalige textiel fabriek te Kortrijk.

Hierop volgde een artistieke happening met een mix van beeldende kunst, performance, dans, muziek, literatuur en een café. Drie deelnemers, Johan Geenens, Hendrik Heffinck en Andre Wostijn brengen verslag uit van dit project. Luc Vandierendonck kadert alles in de werking en visie van vzw Wit.h.

Door: Luc Vandierendonck (coördinator Wit.h) en betrokken kunstenaars

Locatie: +1 Expozaal

Sessie 6. Proeven van Cultuur: een participatieproject voor mensen met een verstandelijke beperking

Wat: Praktijkvoorbeeld

VIBEG vzw geeft sociaal-culturele vorming aan volwassenen met een licht of matig verstandelijke handicap. Met Proeven van cultuur wil VIBEG de participatie van hun doelgroep aan het "gewone" cultuuraanbod bevorderen. Voor het seizoen 2007-2008 werd samengewerkt met Compagnie Tartaren. De groep ging naar voorstellingen, bezocht de schouwburg en werkte in een korte dramacursus zelf een voorstelling uit. Deze workshop brengt het verhaal van hun aanpak, de drempels die ze ondervonden én de fijne ervaringen van het voorbije seizoen.

Door: Christine De Vos (VIBEG)

Locatie: Concertzaal

TWEEDE RONDE – KEUZESESSIES 7 - 12

Sessie 7. Audiodescriptie: de wereld verruimen

Wat: presentatie

Audiodescriptie (AD) is een relatieve nieuwkomer op het gebied van de (media-) toegankelijkheid. AD maakt het mogelijk om culturele evenementen die vooral gebruik maken van visuele elementen zoals film, televisie, toneel en plastische kunsten toegankelijk te maken voor blinde en slechtziende mensen. De visuele elementen, bijvoorbeeld de filmbeelden of de scenografie, worden namelijk beschreven en de woorden vervangen de beelden.

In deze korte presentatie lichten Christine Welche en Aline Remael respectievelijk AD voor toneel en film toe.

Door: Christine Welche (Verantwoordelijke Audiodescriptie Toneel voor ABCD) en Aline Remael (Coördinator Onderzoek Audiovisuele Vertaling Departement Vertalers en Tolken Artesis Hogeschool Antwerpen)

Locatie: Auditorium

Sessie 8. De weerklank van beweging. Een introductie in dans met en door personen met een handicap

Wat: gesprek deel 2

Deze sessie is het vervolg van de dansworkshop voor personen met een verstandelijke en/of fysieke handicap. Deelnemers krijgen de kans om hun ervaring met elkaar uit te wisselen. Daarnaast wordt er dieper ingegaan op bepaalde thema's en worden er linken gezocht naar specifieke doelgroepen. De sessie wordt gespekt met beeldmateriaal uit de praktijk.

Door: Nienke Reehorst (danseres bij o.a. Ultima Vez)

Locatie: Minizaal

Sessie 9. Luisterogen en Museum op maat - Gebarentaal

Wat: praktijkvoorbeeld

DE DAGEN is een kunstcollectief en wil woord, beeld en muziek delen met kinderen en volwassenen. LUISTEROGEN is een experimenteel leesbevorderingproject voor dove, allochtone jongeren en draait rond taal, verhaal en sociale integratie. Nederlands en Vlaamse Gebarentaal leren, genieten van verhalen en de trein leren nemen, samen in één lespakket.

MUSEUM OP MAAT. Het Educateam, de tweetalige publiekswerking van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, wil hun uitzonderlijk kunstpatrimonium toegankelijk maken voor iedereen aangepast aan de noden en de taal van elke bezoeker en elke doelgroep.

Specifiek voor doven en slechthorenden biedt het museum rondleidingen aan in gebarentaal, maar ook 'Promenades contées et signées': een creatief vertelparcours doorheen het museum, simultaan verteld in het Frans en in gebarentaal. Deze choreografie van mime en poëzie staat open voor jong en oud, doof en horend.

Door: Oliva Moors (coördinator Educatieve Cel Luisterogen), Myriam Dom (coördinatrice Langue des signes, KMSK) en Caroline Van Meerbeek (coördinatrice Gebarentaal, KMSK)

Locatie: Concertzaal

Sessie 10. Muziek beleven. Rondleiding voor personen met een verstandelijke handicap

Wat: rondleiding

De educatieve dienst van het Muziekinstrumentenmuseum heeft een specifiek aanbod voor personen met een verstandelijke handicap. Na telefonisch contact met de groepsverantwoordelijke worden die museumateliers aangepast aan het niveau, de draagkracht en de interesse van de groep.

Tijdens dat op maat gemaakte atelier kan iedereen de instrumenten, de klanken en het samen musiceren op zijn eigen manier beleven.

Door: Els Vandeputte (Muziekinstrumentenmuseum)

Locatie: Museum

Sessie 11. Prinses Waarom

Wat: Presentatie / workshop

Via woord, beeld en muziek maak je kennis met 'Prinses Waarom', een uniek muzikaal avontuur dat uitmondde in een prentenboek met cd, ontworpen door mensen met en zonder handicap.

Het inclusieve gebeuren verschaft veel plezier aan alle betrokkenen maar we stootten ook op moeilijkheden en vragen. De interactieve workshop zoomt in op het proces en wat we eruit leerden en kunnen doorgeven.

Door: Sofie Sergeant (Coördinator Prinses Waarom), Saar De Buysere (Academie Eeklo) en de muzikanten

Locatie: Eduruimte

Sessie 12. Bezet. Een sociaal-artistiek project van Wit.h vzw

Wat: presentatie / tentoonstelling

Bezet is een 'sociaalartistiek' project van Wit.h vzw waarin kunstenaars met een verstandelijke beperking samen met kunstenaars uit het 'reguliere' circuit een confrontatie aangaan met het publiek. Van april tot half juni '08 werkten tal van kunstenaars uit diverse disciplines samen in een voormalige textiel fabriek te Kortrijk.

Hierop volgde een artistieke happening met een mix van beeldende kunst, performance, dans, muziek, literatuur en een café. Drie deelnemers, Johan Geenens, Hendrik Heffinck en Andre Wostijn brengen verslag uit van dit project. Luc Vandierendonck kadert alles in de werking en visie van vzw Wit.h.

Door: Luc Vandierendonck (coördinator Wit.h) en betrokken kunstenaars

Locatie: +1 Expozaal

Toegankelijkheidscreening van de Brusselse culturele huizen

Cultuurhuizen en culturele centra zijn door hun historisch verleden niet altijd geschikt om door personen met een beperking bezocht te worden, laat staan dat ze kunnen deelnemen aan de culturele activiteiten zelf. Lasso wil culturele activiteiten toegankelijk maken voor iedereen en een eerste vereiste is dan, dat het gebouw zelf toegankelijk is. Het Kaaitheater werd aangeduid als pilootproject om op toegankelijkheid getoetst te worden door het Toegankelijkheidsbureau. Aan de hand van een doorlichting werd een rapport opgemaakt met een opsomming van de gescreende onderdelen, een 'to do'-plan' in verschillende fasen, en de te volgen richtlijnen om de integrale toegankelijkheid te verbeteren. De werkwijze en het resultaat van deze screening wordt door het Toegankelijkheidsbureau vzw voorgesteld.

Door: Filip Belmans en Olivier Donckier (Toegankelijkheidsbureau vzw)

Afsluitend gesprek

Geertje De Ceuleneer gaat in gesprek met Inge Piotrowski (Zicht Op Cultuur) en Anne-Sophie Van Neste (Kunstenfestivaldesarts) over hun impressies van de dag.